

Bitva u Jutska.)*

Námořní bitva u Jutska, čili, jak Němci ji nazývají, bitva u Skagerraku, byla dlouho zakryta rouškou tajemství. Dlouho se vedl spor o to, byla-li vítězstvím anglickým či německým a spor ten do jisté míry trvá i dnes. Němci po bitvě rozhlásili do celého světa svoje vítězství, zamlčeli vlastní a zveličili anglické ztráty; poněvadž pak britská admirálita se v první své zprávě omezila jen na suchý výčet fakt a oznámení ztrát, které byly těžší než německé, a obšírnou zprávu uveřejnila až mnohem později, byl celý svět pod suggestí německého vítězství. Ale ještě dnes možno míti jisté pochybnosti, poněvadž skutečně obšírné zprávy o bitvě jsou toliko z pramenů britských. — Její nejobšírnější vyličení podal III. svazek oficiální námořní historie britské: Sir Julian Corbett: „Naval Operations“^{**)}). Dokud nevyjde také příslušný díl německého štábního

*) Prosloveno jako přednáška pořádaná MNO. 31. března 1925.

**) Londýn, Longmans 1923.

díla, již oznámený, nebude lze rozhodovati o německých úmyslech a motivech a posuzovati tedy bitvy zcela spravedlivě.

Nicméně jedno je jisto. Bitva nebyla vítězstvím tak rozhodným, aby otázku, kdo zvítězil, nebylo vůbec lze klásti. Po bitvě u Trafalgaru, St. Jaga nebo Cušimy tomu tak nebylo; Nelson, Sampson i Togo zničili svého protivníka tak úplně, že o taktickém vítězství nemohlo býti pochybnosti. To se u Jutska nestalo.

Abychom však rozuměli dobře tomu, co bude následovati, musíme si napřed uvědomiti základní pravidla námořní strategie, která jsou ostatně táž jako u strategie pozemní. Jediným cílem strategie jest: znemožnit nepříteli vedení války. To se může státi především útokem na jeho vojenskou — tedy v tomto případě námořní — moc. Aneb se to může díti tak, že svoje bojiště, kterým je v námořní válce celý oceán, opanujeme bez boje, bloádou. Věc závisí na strategické poloze obou protivníků. Británie opanováním východů ze Severního moře uzavřela Německu vstup do světových oceánů a tím odřízla je od ostatního světa, s nímž na druhých stranách rovněž nemělo spojení. Němcům by nebylo zbývalo, leč zápasiti s Anglií o námořní převahu; ale v prvních dnech a měsících války nechali si vládu nad mořem vyrvat, aniž se vážně pokusili bojem ji Anglii upírat. Německé loďstvo bylo stavěno s myšlenkou, již se všeobecně říkalo: „*Risikogedanke*“, t. j. německé loďstvo musí býti tak silné, aby ani Velká Británie, nejsilnější námořní stát, se neodvážila s Německem rozhodné bitvy na moři, poněvadž by její loďstvo srážkou s německým tak utrpělo, že by přestalo být prvním loďstvem světovým. Tím podivnější je, že tato myšlenka se ve válce neprojevila; jediný možný výklad toho, podle mého mínění, je ten, že Německo počítalo na krátkou válku, kdy námořní převaha té neb oné strany se nemohla a nemusila uplatnit. Tím se stalo, že Němci propásli vhodnou příležitost, kdy Anglie nebyla o tolik silnější než oni, kdy jí mohli energickým nasazením svého loďstva způsobit vážné ztráty a kdy byli by šťastnou námořní bitvou ohrozili celou strategickou situaci Dohody, jejíž bitevní námořní převaha — nutná k vedení světové války — spočívala jednou dobou na 8 anglických dreadnoughtech, o něž právě na počátku války Anglie v Severním moři měla přesilu. Později to již nebylo možno, poněvadž se Anglie na moři zesilovala rychleji než Německo, které pak čím dále tím více trpělo bloádou. Anglie sama tedy nepotřebovala zbytečně vysazovat svoje bitevní loďstvo nebezpečí námořní bitvy, když se jí její úkol, totiž opanování moře, bez rozhodné bitvy podařil pouhou bloádou. Byla-li bitva u Jutska vážným pokusem Němců, vyrvati najednou Británii její námořní panství, neb aspoň zeslabiti ji tak, aby panství to bylo sporné, pak se to Němcům nezdařilo a nelze bitvu považovati za jejich strategické vítězství. Britské loďstvo neutrpělo přece jen tolik, aby jeho převaha byla tím vážně ohrožena, a Němci se přiznali sami k neúspěchu, neučinivše až do konce války druhého pokusu, aby se znovu celé jejich loďstvo utkalo s Británií. Spíše tedy bychom mohli mysliti, že výpad německého Šíromořského loďstva 31. května 1916 byl jen pokusem, odlákat některou ojedinelou anglickou eskádru na bojiště, kde by ji mohlo napadnouti přesilou a dosáhnouti tak sice jen částečného, ale morálně závažného vítězství. Návrat Němců do přístavů a jejich další nečinnost byly vykládány jako úplná nemohoucnost jejich loďstva, již nebyly; s druhé strany zase špatně byla chápána anglická prozřetelná — snad až příliš prozřetelná — strategie, jež v bitvě vedla k neúplnému

taktickému vítězství, aneb, jak se dokonce tvrdilo, k porážce. Německá námořní strategie, kterou prováděl námořní generální štáb a s níž, jak víme z jeho memoirů, nesouhlasil adm. Tirpitz, záležela na počátku války v tom, vésti proti Anglii jen drobnou válku a teprve, bude-li nepřítel dosti zeslaben hlavně minovými a torpédovými operacemi, přejíti k operaci riskantnější: nasazení Širomořského loďstva. Proti této strategii vůdčí princip britské admirality: dosáhnout zeslabení Německa hlavně hospodářsky s nejmenšími ztrátami na lodích, tedy neexponovat loďstva zbytečně, byl v podstatě správný, neboť i tato takticky defensivní neb aspoň pasivní metoda byla strategicky velmi ofensivní, poněvadž nejútočnějším prostředkem proti Německu byla vyhladovovací blokáda. Pokud ovšem se tato strategie „bez rizika“ osvědčila ve všech případech, zejména pak v bitvě u Jutska, posoudíme teprve z událostí a jejich následků, jak je uzmíme.

Chci-li vyložit v podstatných rysech přesný průběh této největší námořní bitvy světových dějin — dosud u nás téměř neznámý — a mám-li vzbudit porozumění pro její peripetie, jsem nucen ukázati na její souvislost s britskou, abych tak řekl, úředně přijatou strategickou doktrínou. Doktrína tato, jež v podstatě je vyložena v memorandu adm. Jellicoea, vrchního velitele britského Velikého loďstva (The Grand Fleet) z 30. X. 1914, byla i v Anglii samé velmi přísně kritisována. Tato kritika je tím snazší, že jsme z anglické strany podrobně zpraveni o událostech bitvy a všem, co ji předcházelo, úředními publikacemi, jejichž vydání si nespokojená anglická veřejnost vynutila. To je jedna z dobrých stránek anglické demokracie, která chce mít ve všem jasno. Jestliže tedy budu líčiti i kritisovati bitvu více se stanoviska britského než německého, není to z určité zaujatosti pro jednu stranu, nýbrž proto, že anglické prameny jsou mnohem obšírnější než německé, kde úředně dosud nic o bitvě uveřejněno nebylo; to pak, co nalézáme ve vzpomínkách různých německých námořníků, jako Tirpitze, Scheera, Hase, není tolik objektivní ani jasné, aby události v bitvě samé na straně Němců a motivy jejich velitelů byly dosti vysvětleny.

Zmínil jsem se o Jellicoeově memorandu admirality z 30. X. 1914, jež obsahuje jakýsi strategický recept, ale zároveň také omluvu admirálovu vůči námořnické veřejnosti, již by snad jeho chování nebylo dosti jasné. Dovolím si z něho citovati toto místo:

„Němci ukázali, že spoléhají značně na ponorky, miny a torpéda, a nelze tudíž pochybovati o tom, že se vynasnaží využití těchto zbraní v nejpěšnější míře i v námořní bitvě, zejména proto, že mají v nich nad námi skutečnou převahu. — — —

Jest jasno, že Němci nemohou v plné míře využití ponorek a minokladů v námořní bitvě, leda tehdy, bude-li bitva bojována ve vodách, jež oni sami si vyberou, a to jest v jižní části Severního moře. Také letadla mohou se účastniti boje jen v této končině.

Mým úmyslem bude tudíž, bojovati námořní bitvu celého loďstva v severní části Severního moře, kteráž jest bližší našim základnám, poskytujíc tak našim poškozeným lodím naději dostihnouti přístavů a zároveň zabezpečuje nám, abychom úplně zničili aneb zajali nepřátelské poškozené lodi, a velmi znesnadňuje noční útok jejich destroyerů před námořní bitvou nebo po ní. — — —

Za druhé, je nutno přihlídnouti k taktice na bojišti. Německé ponorky, budou-li operovati spolu s bitevním loďstvem, jak lze očekávati, mohou se uplatniti dvojím způsobem:

- a) s křižáky, po př. s destroyery,
- b) s bitevním loďstvem.

V prvním případě ponorky budou asi uvedeny svými křižáky do posice, z níž budou moci výhodně útočiti na naše bitevní loďstvo ve chvíli, kdy se bude rozvínovati k boji; v druhém případě budou asi držány za nepřátelským bitevním loďstvem anebo po jeho boku a toto loďstvo bude tak manévrovati, aby naše loďstvo přivedlo do styku s ponorkami.

V prvním případě lze ponorky potříti našimi křižáky, bude-li jich na bojišti dostatečný počet —, křižáky však musí míti s sebou destroyery, a nalézati se značně před bitevním loďstvem.

Druhému manévru lze čeliti promyšleným obrátem našeho loďstva, ale manévru ten může a pravděpodobně bude míti za následek, že budeme nuceni odmítnouti přistoupit na nepřítelovu taktiku a nepohybovati se ve směru, kam nás bude vyzývati. Tak na př. jestliže nepřátelské loďstvo se obrátí čelem vzad od našeho postupujícího loďstva, budu předpokládati, že jeho úmysl jest vlákati nás na miny a ponorky, a odmítnu je tam následovati.

Přeji si zvláště upozorniti Vaše Lordstva na tuto věc, poněvadž taková taktika bude vypadati jako vzdání se bitvy a vskutku mohla by míti za následek, že bychom nepřítele nepřinutili k boji tak záhy, jak si přejeme a doufáme.

Tento výsledek oné taktiky bude absolutně proti mysli všem britským námořním důstojníkům i mužstvu; ale za těchto nových a nevyzkoušených method válečnictví musíme vymysleti novou taktiku, abychom jim čelili.

Cítím, že tato taktika, nebude-li jí dobře rozuměno, může uvaliti na mne o diu m, ale dokud budu míti plnou důvěru Vašich Lordstev, hodlám sledovati tento, podle mého mínění, správný postup, abych porazil a zničil nepřátelské bitevní loďstvo, nehledě k mínění a kritikám lidí nezasevěných.

Situace je obtížná. Je úplně možno, že polovina našeho bitevního loďstva bude podmořským útokem zneschopněna dříve, než vůbec děla promluví, učiním-li falešný pohyb; a cítím tedy, že musím stále míti na mysli velikou pravděpodobnost takového útoku a býti takticky připraven, abych mu zabránil.

Ochrana proti ponorkám bude záležeti v tom, že přivedu bitevní loďstvo s velmi velikou rychlostí do bočního postavení k nepříteli, dříve než začnu je rozvínovati a než začnu dělový boj.

To nás zbaví nutnosti bojovati na místě, na němž nepřítel by si přál, abychom bojovali, ale ovšem může míti za následek, že on odmítne nás následovati.

*

Ale velmi žádoucí bude, aby všechny poruce jsoucí lodi a lodice byly poslány na místo boje, jakmile bude známo, že boj nadchází, poněvadž i přítomnost Třetího loďstva ke konci bitvy nebo po bitvě nám značně pomůže učiniti vítězství zdrcujícím a úplným.

Spoléhám, že Vaše Lordstva dají potřebné rozkazy tohoto se týkající, až oznámím, že boj loďstev započne.

Jakmile nastane tento okamžik, aneb jakmile Širokomořské loďstvo se bude pohybovat na sever, je nanejvýš žádoucí, aby z n a č n ý

počet našich zámořských ponorek vyjel a postavil se na spojení čáru mezi Němci a Helgolandem tak, aby jim zamezil návrat."

Toto podivuhodné a admirálitou schválené memorandum, z něhož jsme citovali hlavní místa, je jedním z nejzvláštnějších výkladů, jež kdy který velitel podal svým nadřízeným o taktice, které se hodlá přidržeti. Víme z historie, že velící admirálové jako byli Nelson, Farragut, Togo, neinformovali svoje vlády tak úzkostlivě o svých úmyslech, nýbrž oznámil prostě a s oprávněnou pýchou výsledky svých operací. Ne tak anglický admirálissimus ze Světové války; jemu nejde tolik o to, aby ohlásil pronikavý úspěch, nýbrž aby „neuválil na sebe o díum“ pro svou opatrnickou strategii, která „bude absolutně proti mysli všem britským námořníkům“. Chápeme již nyní, že Sir John Jellicoe nechopí při první příležitosti válečné štěstí za křtici, ale bude se úzkostlivě vyhýbat všem situacím, které by jeho loďstvu mohly býti nebezpečné; nezůstane nepříteli za každou cenu v patách, nýbrž postaví se prozřetelně hodně stranou, kde bude bezpečen před minami a torpedy. Jeho bitva nebude mít v sobě nic z odvážlivosti Nelsonovy nebo Farragutovy — „čert vezmi torpeda“, prohlásil tento u Mobile 5. VIII. 1864, „Draytone, plnou parou ku předu“ —, nýbrž bude spíše podobná nerozhodným akcím osmnáctého století, dříve než prostý civilista Clerk of Eldin reformoval námořní taktiku, téměř současně, co Napoleon reformoval taktiku pozemní.

Jellicoe dobře pochopil, že britské námořnictvo nebude souhlasiti s tímto způsobem boje. V britské marině byly tehdy dvě školy. Jedna, jež byla reprezentována jmény Lord Fisher (75letý), Sir Arthur Wilson (74letý), Sir Henry Jackson (61letý), a která v tu dobu byla u vesla v admirálitě, nejvyšší to britské velitelské i správní instanci válečné mariny. Tato, jak se také nazývá, materiální škola kladla hlavní váhu na materiál, na nové vynálezy, na technické pomůcky; obávala se všech překvapení, jež by snad vyspělá německá technika mohla jí připraviti; na př. mluvilo se před válkou o tom, že Němci vynalezli prostředek, kterak dráhu vystřeleného torpeda pod vodou učiniti neviditelnou — je známo, že se prozrazuje bublinami vzduchovými. Škola tato viděla v bitvě pouze zápas strojů, z nichž zvítězí ten, který bude dokonalejší a který lépe využije všech technických pokroků. — Druhá škola, již představovali zejména mladší vlajkoví důstojníci, hlavně ti, kteří neseděli po léta v kancelářích, jako Sir David Beatty (45letý), komodor Reginald Tyrwhitt (46letý), komodor Roger Keyes (44letý), adm. Rosslyn-Wemyss (52letý), hleděla na válku jako na boj dvou lidských energií, z nichž silnější energie, odvážnější duch musí zvítěziti. Škola tato měla jediné heslo, heslo Napoleonovo: bítí a pronásledovati, zničení nepřitele, ať třeba i s citelnými ztrátami na vlastní straně. Jellicoe a Beatty jsou dva póly, kolem nichž se řadí události prvních let války; ministr Churchill a jeho nástupcové byli civilisté, kteří nedovedli rozhodnouti mezi oběma. Na konec Beatty, chráněncem Churchillův, zvítězil; převzal 28. listopadu 1916 velitelství nad celým Velikým loďstvem; ale bohužel se mu pak již nenaskytla příležitost utkat se s nepřítelem, kterou si Jellicoe 31. května nechal ujíti. Škola Jellicoeova hlavně chránila materiál; nechtěla riskovat velkých ztrát a tedy varovala se přiblížit na menší dostřel, kdy i hrubá německá artilerie mohla působit; vyhýbala se nebezpečí ponorek a min — proto ty simultánní odvraty od nepřitele. — Naproti tomu Beatty ukázal již 24. ledna 1915 v bitvě u Doggerské výspy, že je ovlá-

dán jen jedinou myšlenkou: zamezit německým lodím ústup a přiměti je k rozhodné bitvě s vynaložením všech prostředků: největší rychlosti, nejpříznivější bitevní vzdálenosti, nejúčinnější palby a po př. i s riskováním ztrát, neboť lodi byly přece stavěny k tomu, aby bojovaly, ne aby se boji vyhýbaly. Bohužel u Doggerské výspy vážná havarie jeho lodi „Lionu“ mu zabránila pronásledovat dosti dlouho německé lodi silně již poškozené.

Beatty tedy toto vítězství z taktického stanoviska nepovažoval za uspokojivé; ale nepřehlédl také jeho materiální stránku; přesvědčil se o vadách svých lodí: o nedostatečné izolaci dělových věží, odkud mohl nepřátelský granát snadno zapálit muniční skladiště, o neúčinnosti anglických granátů, jež nebyly opatřeny zpoždovacími zapalovači, jakož i o nepřesnosti anglických dálkoměrů s krátkou basí, i žádal admirálitu, aby tyto chyby odstranila; bohužel nic se nestalo až do 31. května 1916 a teprve ztráty v bitvě u Jutska pohnuly „materiální“ školu k opravám materiálu, na něž přece měla klásti hlavní váhu. Nelze tedy říci, že by muži, kteří ovládali 1915 a na jaře 1916 britskou admirálitu, byli i po stránce materiálu udělali vše, čeho bylo by bývalo třeba.

Po tomto, jak myslím, potřebném úvodu, obraťme se nyní k bitvě samé. Podnět k ní zavdal výpad německého Širokomořského loďstva k Jutskému pobřeží, jehož motivy nejsou dosud dosti jasné. Snad chtěli Němci zabrániti dovozu střeliva do Ruska, jak soudí adm. Degouy,^{*)} snad měli úmysl odlákat část britských námořních sil od pobřeží, napadnouti je přesilou a pak při návratu do jejich přístavů ponorkami. Adm. Scheer, jenž se stal po Pohlvi od ledna 1916 chefem Širokomořského loďstva, chtěl snad projevit více aktivnosti, než jeho předchůdce; možná i proto, že Němci musili tehdy na protesty Ameriky zarazit ponorkovou válku. K tomu konci vyslal ve 2. hod. ráno dne 31. května svoje bitevní křižáky a lehké loďstvo, vedené Hipperem, jako předvoj z Jade a následoval tajně za ním o půl hodiny později. Nicméně britské radiogoniometrické stanice brzy objevily směr jejich plavby a admirálita, která znala německé šifrování (Rusové našli tajné signální knihy a mapy u potopeného „Magdeburgu“ a zaslali je Angličanům, kteří pod řízením Sira Alfreda Ewinga vybudovali celou službu výzvědnou), věděla ihned, na čem jest; seznala ostatně již 30. května ze zachycených depeší, že se výprava chystá, nařídila tudíž koncentraci tří velkých britských loďstev: Beattyho, Jellicoea a II. bitevní eskádry na 57°45' s. š. a 4°15' v. d. a na 56°40' s. š. 5° v. d., tedy na 2 shromážděných vzdálených od sebe 70 námořních mil. Tato veliká mezera, jež zůstala mezi oběma polovinami britských námořních sil byla nevhodná;^{**)} trvalo pak příliš dlouho, než se Jellicoe dostal na dohled k Beattymu a tím došlo k hlavní bitvě až pozdě na večer. (Obr. č. 1.)

Admirál Scheer odeslal již 30. května část německých ponorek k anglickým válečným přístavům, aby rušily, po př. znemožnily vyplutí britských lodí; tak se nalézaly v okamžiku bitvy 2 něm. ponorky před Scapou, hlavním to přístavem Velikého loďstva, 1 před Kinnaird Head, 7 před Firth of Forthem, 1 před Tyne, 2 před Humberem, a 1 před Doggerskou výspou. Angličanům odjezd ponorek byl znám a podařilo se jim obratným vyplutím za noci šťastně mi-

^{*)} La Guerre navale et l'offensive. Paříž 1917.

^{**)} Srv. výklad Corbettův p. 325.

nouti ponorkové nebezpečí a podobně i při návratu, ač některé lodi byly torpedy postřelovány.

Britská loďstva vyplula ze svých přístavů 30. května kol 10. hod. večerní, směřující k svému rendezvous na širém moři. Plavba obou částí loďstva udála se bez nehody.

Uvedeme nyní složení britského a německého loďstva, jakož i jeho statistiku:

A) Předvoj

Britské loďstvo

Adm. Beatty, vlajk. loď „Lion“

I. Eskádra bitevních křižáků: Lion, Princess Royal (adm. de Brook), Queen Mary, Tiger.

II. Eskádra bitevních křižáků: New Zealand (adm. Pakenham) Indefatigable.

V. Bitevní eskádra: Barham (adm. Evan - Thomas) Valiant, Warspite, Malaya.

I. Eskádra lehkých křižáků: Galatea (kom. Alexander - Sinclair) Phaeton, Inconstant, Cordelia.

II. Eskádra lehkých křižáků: Southampton, (kom. Goodenough) Birmingham, Nottingham, Dublin.

III. Eskádra lehkých křižáků: Falmouth, (kom. Napier) Birkenhead, Yarmouth, Gloucester, Chester.

1. Flotila destroyerů. 1 lehký křižák Fearless (kap. Roper), 9 lodic.

13. Flotila destroyerů 1 lehký křižák Champion (kap. Farie), 10 lodic.

9. a 10. Flotila destroyerů (Korv. kap. Goldsmith), 8 lodic, 1 nosič letounů

Uhrnem 52 = 25 lodí, 27 lodic.

Německé loďstvo

Adm. Hipper, vlajk. loď „Lützow“

I. Přezvědná skupina bitev. křižáků: Lützow, Seydlitz, Moltke, Derfflinger, V. d. Tann.

II. Přezv. skupina lehkých křižáků: Frankfurt (adm. Bödicker) Pillau, Elbing, Wiesbaden.

Flotily (kom. Heinrich):

1 lehký křižák „Regensburg“

2. Flotila destroyerů (kap. Schur) 11 lodic.

6. Flotila destroyerů (kap. M. Schultz) 11 lodic

9. Flotila destroyerů (kap. Göhle) 11 lodic.

Uhrnem 43 = 10 lodí, 33 lodic.

B) Hlavní voj

Britské loďstvo

Adm. Jellicoe, vlajk. loď „Iron Duke“

II. Bitevní eskádra (adm. Jerram)
1. divise: King George, Ajax, Centurion, Erin.

2. divise: Orion (adm. Leveson), Monarch, Conqueror, Thunderer.

IV. Bitevní eskádra (adm. Sturdee)
3. divise: Iron Duke, Royal Oak, Superb (adm. Duff) Canada.

4. divise: Benbow, Bellerophon, Temeraire, Vanguard.

I. Bitevní eskádra (adm. Burney)
5. divise: Colossus (adm. Gaunt) Colingwood, Neptune, St. Vincent.

6. divise: Marlborough, Revenge, Hercules, Agincourt.

II. Křižácká eskádra: Minotaur (adm. Heath), Hampshire, Cochrane, Shannon

III. Eskádra bitevních křižáků: Invincible (adm. Hood), Indomitable, Inflexible.

IV. Eskádra lehkých křižáků: Caliope (kom. Le Mesurier), Constance, Caroline, Royalist, Comus.

2 lehké křižáky: Chester, Canterbury.

Flotily: 11. Flotila destroyerů, 1 Lehký křižák Castor (kom. Hawkesley), 15 lodic, 12. Flotila destroyerů (kap. Stirling) 16 lodic, 4. Flotila destroyerů (kap. Wintour) 19 lodic.

4 Lehké křižáky: Boadicea, Blanche, Bellona, Active.

2 Destroyery: Oak, Abdiel.

I. Křižácká eskádra, Defence (adm. Arbutnot), Warrior, Duke of Edinburgh Black Prince.

Úhrnem 99 = 47 lodí, 52 lodic.

Německé loďstvo

Adm. Scheer, vlajk. loď „Friedrich d. Grosse“

III. Bitevní eskádra (adm. Behncke)
5. divise: König, Gr. Kurfürst, Kronprinz, Markgraf.

6. divise: Kaiser (adm. Nordmann) Kaiserin, Prinzregent Luitpold, Fr. d. Grosse.

I. Bitevní eskádra (adm. Schmidt)
1. divise: Ostfriesland, Thüringen, Helgoland, Oldenburg.

2. divise: Posen (adm. Engelhardt) Rheinland, Nassau, Westphalen.

II. Bitevní eskádra (adm. Mauve)
3. divise: Deutschland, Hessen, Pommern.

4. divise: Hannover (adm. Dalwigk) Schlesien, Schleswig-Holstein.

Úhrnem 67 = 28 lodí, 39 lodic

IV. Přezvědná skupina lehkých křižáků (kom. Reuter): Stetin, München, Hamburg, Frauenlob, Stuttgart.

Flotily: 1. Lehký křižák Rostock (kom. Michelsen), 1. Poloflotila destroyerů (kom. Albrecht) 6 lodic. 3. Flotila destroyerů (kap. Böst) 11 lodic. 5. Flotila destroyerů (kap. Heinecke) 11 lodic. 7. Flotila destroyerů (kap. Koch) 11 lodic.

C) Statistický přehled

Hlavní voj

Předvoj:

	Britské	Německé
Dreadnoughty bitevní	4	—
Bitevní křižáky	6	5
Lehké křižáky	14	5
Destroyery (torpédovky)	27	33
Nosič letounů	1	—

Sa: 52 43

Úhrnem: Britské: 151

Hlavní voj:

	Britské	Německé
Dreadnoughty bitevní	24	16
Bitevní lodi jiné	—	6
Bitevní křižáky	3	—
Obrněné křižáky	8	—
Lehké křižáky	12	6
Destroyery (torpédovky)	52	39

Sa: 99 67

Německé: 110

Britské loďstvo 151 lodí proti 110 bylo silnější v počtu lodí a velikosti, rychlosti a výzbroji; slabší v pancíři a opatření torpedy. Nejpočetnější britská loď byla dobrá na 20 uzlů (= 37 km za hod.), kdežto starší bitevní lodi německé třídy „Deutschland“ měly maximální rychlost jen 16 uzlů (29,6 km). V tonáži měli Angličané převahu 7:4; v dělostřelectvu 17:12, t. j. 344 děl od 30,5 cm proti německým jen 244 od 28 cm počínaje. Váha vystřeleného kovu jedné salvy anglické činila 396.700 liber; váha jedné německé salvy jen 189.940 liber, tedy poměr 2:1. Proti 8 obrněným anglickým křižákům neměli Němci ani jedné lodi téže kategorie, která však, jak se ukáže, se neosvědčila. Vidíme také, že ponorek, jichž se anglický vrchní velitel tolik obával, na bojišti vůbec nebylo; ovšem tehdy to Angličanům nebylo známo, neboť nevěděli místa určení německých ponorek vyslaných dne 30. května.

Předvoj anglický (Beatty a Evan-Thomas, s pomocnými loďmi) byl od hlavního voje v okamžiku, kdy došlo k srážce předních stráží (14 h. 15 m.), vzdálen asi 65 nám. mil; také předvoj německý

(Hipper s bitevními a lehkými křižáky) byl 57 mil před hlavním vojem Scheerovým. Tyto vzdálenosti měly kromě účinku již zmíněného — že totiž hlavní loďstva nepřišla dosti časně do boje — ještě jiné špatné, ba lze říci osudné následky: velitelé, jsouce odkázáni na stále se měnící údaje o vzájemné posíci, za rychlé jízdy, kdy nelze kurs přesně zakreslovati, byli uvedeni do omylu i stran místa, kde se mají setkatí se svými loďstvy, i stran nepřitele; oba protivníci se spatřili v jiném čase a v jiném směru, než očekávali.

Beatty byl na místě schůzky ve 14 h. 15 m. a nenalézaje tam Jellicoea, jenž se opozdil, obrátil se proti němu, aby se s ním setkal. Plul ve dvou skupinách (I. eskádra bitevních křižáků a V. bitevní eskádra) chráněn torpédovými flotilami a zajištěn vějířem lehkých křižáků směrem na ss. v. Kursy uvádím magnetické, ne zeměpisné; deklinace jest 13°15' záp. V téže době byl Hipper se svými 5 bitevními křižáky a pomocnými destroyery na pravém boku Beattyově ve vzdálenosti 44 mil s kursem na sever, maje rovněž před sebou vějíř lehkých křižáků, obě loďstva se tedy pravděpodobně musila setkati.

Ve 14 h. 10 m. lehký křižák „Elbing“ spatřil na levém křídle Hipperovy sestavy neutrální parník a vyslal torpédovku, aby jej zjistila. Touž loď shlédl však též britský křižák „Galathea“ a pluje k ní uviděl německý destroyer a oznámil ihned Beattymu nepřitele. Hipper, jenž byl ovšem uvědoměn o „Galathee“ od „Elbingu“, obrátil se hned s celým loďstvem za ní, aby osamělého Angličana napadl, a Beatty, spatřiv nyní před sebou kouř pěti mohutných německých dreadnoughtů, otočil ihned na jvv., aby nepřitele odrízl od jeho přirozeného návratistě Hornského útesu.

A nyní se dopustil taktické chyby, jež, ač s počátku se mohla zdáti nepatrnou, měla v zápětí velmi nepříznivý účinek: nepovolal k sobě hned, touž minutu, co otáčel k jihu, V. bitevní eskádry (Evan-Thomas), složené z nejmodernějších dreadnoughtů s děly 38 cm a s rychlostí 25 uzlů (46 km za hod.), takže loď ty zůstaly ještě po několik minut ve svém dosavadním kursu na sv., čímž se vzdálenost mezi nimi a Beattyovými bitevními křižáky zvětšila na 10 nám. mil, a loď ony — nejlepší, jež Britanie té doby měla — neposkytly hned na počátku boje Beattymu oné rozhodující převahy, kterou by jinak byl mohl hned v prvních minutách uplatnit. (Obr. 2.)

Beatty zůstal tedy se svými 6 bitevními křižáky osamocen proti Hipperovým 5 lodím téže kategorie; v 15 h. 30 m. viděl již celou jeho eskádu a zvýšiv rychlost na 25 uzlů utvořil zástupovou linii (= loď za lodí) a blížil se rychle k Němcům. Hipper, vida Angličany, otočil ihned k jihu, aby je přilákal k hlavnímu voji Scheerovu, za ním následujícímu. Ovšem že Beatty odeslal bezdrátovou depeši Jellicoeovi, oznamuje mu nepřitele i místo a směr své plavby.

Tak začíná **první fáse bitvy**: boj bitevních a ostatních lodí tvořících předvoj obou valných loďstev, jenž trval od 15 h. 40 m. do 17 h. 40 m, t. j. až do srážky s Jellicoeem. Auspicie byly příznivé: teplé květnové počasí, slunce za britskou eskádrou, svítící tedy proti Němcům, dohlednost dobrá, vítr na jv., ženoucí kouř do očí Němcům.

Beatty mohl již v 15 h. 40 m. začít na 20 km palbu svými dalekosnými 34 cm děly; zdržoval ji však až do 14 km, kdy také jeho 30.5 cm děla dobře působila. A tak Hipper, jenž s rozechvěním čekal první salvy anglické na vzdálenost, kdy jeho kusy nemohly dosud účinně odpovídati, byl příjemně překvapen, kdvž se mu anglické loďstvo přiblížilo bez rány na 15 km a začal v 15 h. 48 m. sám první pálit. Hned druhá neb třetí německá salva byla dobře u cíle, ale

i anglické salvy, jež ihned německým odpověděly, našly brzy terč. Boj se odehrával na rovnoběžných kursech na jih na vzdálenost 14—18 km. Hned v první čtvrt hodině boje byla „Lionova“ druhá věž od předu zasažena 30.5 cm projektilem z „Lützowa“, jenž odtrhl její kupoli, praskl uvnitř věže, zhubil celou její posádku a způsobil požár, jenž by se byl rychle rozšířil do vnitra lodi, poněvadž všechny průlazy byly za účelem dopravy střeliva otevřeny, kdyby velitel věže, major H a r v e y, (od námořní lehké pěchoty), jemuž obě nohy byly utrženy, nebyl ještě s napětím posledních sil dal dolů rozkaz, aby všechna spojovací dvířka byla neprodleně uzavřena. Tím zachoval loď a jejího admirála od jisté zkázy, neboť výbuch střeliva v muniční komoře pod věží byl by měl jistě za následek explozi celé lodi, jako se později stalo u jiných lodí anglických.

(Budoucně dále.)
